

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Ekspertyza zrealizowana w ramach operacji pt. *Ogólnopolska kampania na rzecz Krótkich Łańcuchów dostaw Żywności*. Realizacja: Fundacja Rozwoju Podhala w ramach umowy nr KSW/2/2018/038.

Cykl filmów pt. „Wiedz i mądrze jedz“

Emisja w ogólnopolskiej TVP3

RECENZJA CAŁEGO CYKLU

podsumowanie

Cykl 10 filmów w serii pt. „Wiedz i Mądrze Jedz”, które wyemitowano na ogólnopolskiej antenie TVP3 zwraca uwagę na ważne i pozytywne zjawisko występujące w naszym kraju – coraz większa liczba rolników chce wytwarzać i sprzedawać swoje produkty bezpośrednio konsumentom, a konsumenci coraz częściej poszukują możliwości zakupu wprost od rolnika. Cykl przedstawia zjawisko tzw. Krótkich Łańcuchów dostaw Żywności (KŁŻ) jako pewnego rodzaju ruch społeczny, który rośnie w siłę, dzięki sprzyjającym zmianom legislacyjnym.

Filmy poruszają mnóstwo tematów związanych z problematyką systemów KŁŻ i pokazują na konkretnych przykładach, że osiągnięcie skali w sensie liczby zaangażowanych producentów i konsumentów oraz wolumenu sprzedaży, nie jest sprawą prostą. Pokazanie złożoności tematu poprzez pryzmat tych, którzy uczestniczą w systemach KŁŻ i z nich korzystają jest właściwym podejściem do tematu, który jest dla wielu wciąż mało czytelny. Jest to istotne, ponieważ wielu konsumentów w ogóle nie myśli o tym, skąd pochodzi żywność – i jest ona najczęściej kupowana w supermarketach.

Oceniając cykl pozytywnie, należy jednak zwrócić uwagę na jego słabości:

1. Odcinki są nierówne i nie w każdym z odcinków jest jasne, dlaczego dany temat jest omawiany. By przypomnieć oglądającym, że temat wiodący to problematyka systemów KŁŻ byłoby wskazane, by w każdym odcinku wystąpił producent, konsument i organizator, czyli Ci, którzy współtworzą określony system KŁŻ.
2. Rola samorządów w propagowaniu systemów KŁŻ jest raczej pominięta, jednak jest ona kluczowa dla rozwoju systemów KŁŻ. To gminy często odgrywają kluczową rolę w udostępnianiu targowisk, propagowaniu marek lokalnych, czy też w organizowaniu inkubatorów kuchennych. W przyszłych edycjach cyklu warto opowiedzieć więcej o roli samorządów.

3. Tematy związane z ekologią również nie są eksponowane, a stanowią przecież podstawę dla konkurencyjności na rynku – metody produkcji, ograniczanie odległości transportu żywności, środków chemicznych, odpadów czy też opakowań, zapewnienie dostępu do czystej wody.
4. W wielu odcinakach odnoszono się do kłopotliwych przepisów i biurokracji, jednak nie pokazano punktu widzenia służb zapewniających bezpieczeństwo żywności, który mógłby pokazać czemu i komu służą te przepisy. Jak postrzegają Krótkie Łańcuchy inspektorzy Sanepidu czy też Weterynarii? Czy żywność wyprodukowana i sprzedawana bezpośrednio jest bezpieczna? Jakie są zagrożenia?
5. Punkt widzenia konsumenta również nie jest wyeksponowany. Dlaczego konsumenci deklarują zazwyczaj chęć kupowania żywności wprost od rolnika czy małego producenta, a kupują w dużej mierze w marketach? Czy systemy KŁŻ mogą coś zmienić w tym zakresie?
6. Programy skupiają się w dużej mierze na osobach, które osiągnęły sukces poprzez tworzenie własnych zindywidualizowanych systemów KŁŻ. Osoby te są zazwyczaj przedsiębiorcze, inspirujące i wyjątkowe – jednak na ile jest to recepta czy wzór dla większości małych rolników w Polsce, którzy chcieliby przetwarzać i sprzedawać swoje produkty konsumentom – ale nie wiedzą od czego zacząć? Stosunkowo mało eksponowane są zbiorowe rozwiązania, takie jak Koszyk Lisiecki, o znaczeniu których przekonuje Minister Ardanowski. Programy nie pokazały spółdzielni czy też kooperatyw spożywczych, a sprzedaż internetowa, która kształtuje dziś zachowania konsumentów, nie została wskazana jako zjawisko, z którym może wiązać się przyszłość systemów KŁŻ. Obecnie w Polsce funkcjonują różne portale internetowe, za pośrednictwem których można kupować produkty od rolników. Z kolei supermarkety coraz bardziej eksponują „lokalność” i pochodzenie produktów, które sprzedają. Jaki wpływ będzie miało to zjawisko na rozwój systemów KŁŻ w Polsce? Czy może są one skazane z założenia na pozostawanie na marginesie?
7. Temat innowacji przewijał się przez cały cykl programów i w niektórych odcinkach rola naukowców jest eksponowana (odcinek 3 i 9), ale dla oglądającego nie do końca jest jasne jakie innowacje są potrzebne, by systemy KŁŻ rozwijały się w Polsce. Warto byłoby poświęcić więcej uwagi problematyce innowacji, w szczególności mając na uwadze zapowiedzi Ministerstwa Rolnictwa, że będzie ono wspierać innowacyjność, by zwiększyć rolę i oddziaływanie systemów KŁŻ w Polsce.
8. Niektóre obszary Polski, w których jest wiele inicjatyw systemów KŁŻ (np. Dolnośląskie, Lubelskie, Warmińsko-Mazurskie, Podkarpackie) nie zostały pokazane w programach.

Zdaniem recenzenta, cykl „Wiedz i Mądrze Jedz” spełnia oczekiwania. Programy są ciekawe, zwracają uwagę na złożoność tematyki KŁŻ. Warto serię kontynuować, uwzględniając powyższe uwagi.